

บทที่ 3

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจพื้นฐานต่อพื้นที่ศึกษาก่อนที่จะมีการวิเคราะห์ข้อมูล
ในประเด็นต่าง ๆ ในบทต่อ ๆ ไป ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อหลัก ๆ คือ สภาพทั่วไปของจังหวัด
นครศรีธรรมราชและสภาพทั่วไปของสุขาภิบาล 9 แห่ง อันเป็นพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณาจาก
ละเอียด ได้ดังนี้

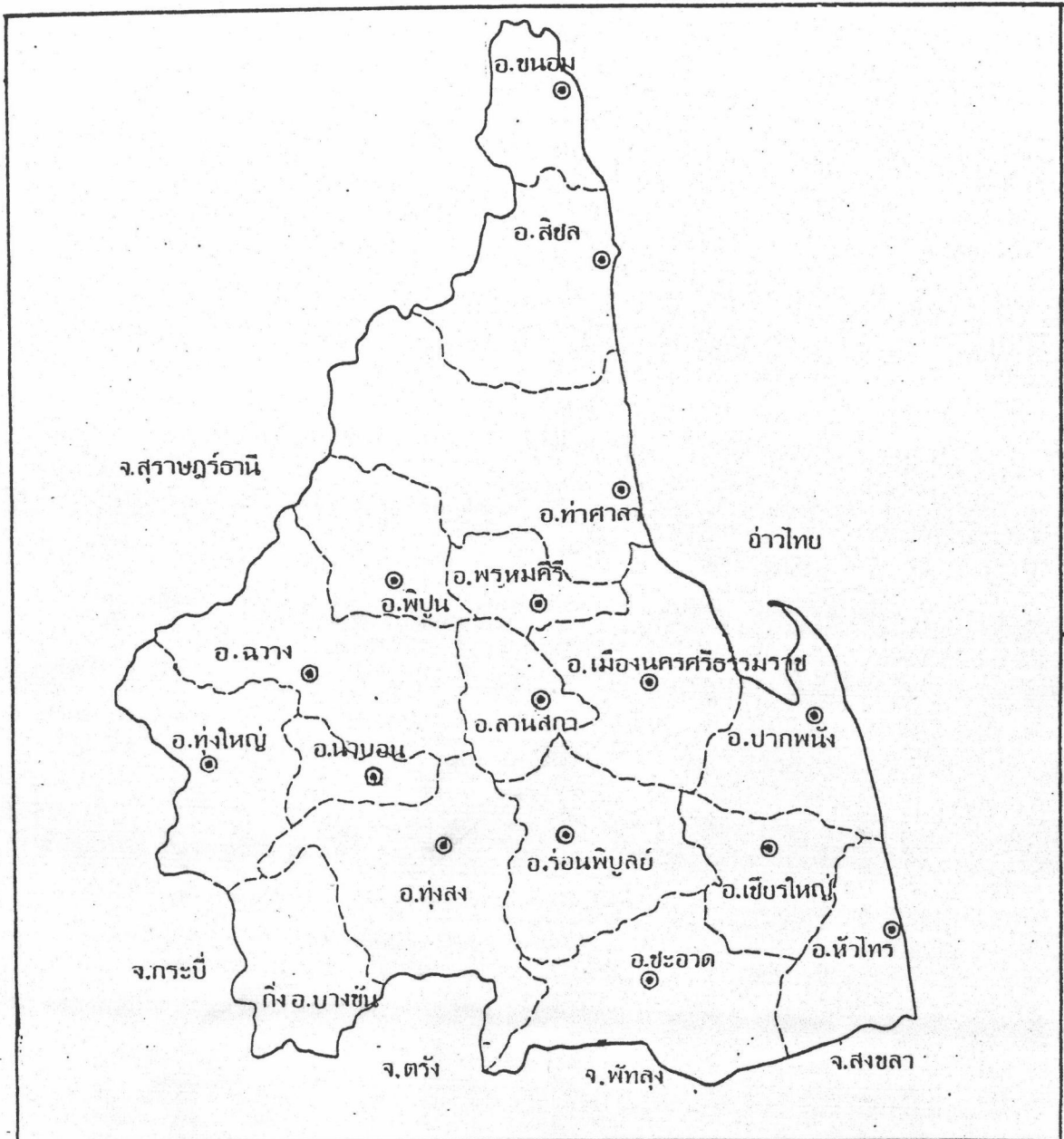
1. สภาพทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ที่ตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ภาคใต้ตอนกลางระหว่างเส้นละติจูดที่ $8^{\circ} - 9^{\circ} 19'$ เหนือ และเส้นลองจิจูดที่ $99^{\circ} 15' - 100^{\circ} 15'$ ตะวันออก ระยะห่างจากกรุงเทพมหานครโดยเส้นทางรถไฟ 816 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ 1137 กิโลเมตร และเมื่อจำแนกที่ตั้งของอำเภอ 16 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ปากพั่น ท่งสง ขนอม สีชล ท่าศาลา พิปูน ฉวาง พรหมคีรี ลานสกา นาบอน ร่อนพิบูลย์ ท่งใหญ่ หัวไทร ชะอวด เขียวใหญ่ และกิ่งอำเภอบางขัน สามารถพิจารณาได้จากแผนที่ที่ 1

1.2 เนื้อที่ มีเนื้อที่ 10,211.492 ตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับสองของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และมากเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีอำเภอขนอมเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่เหนือสุด
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอไทย ซึ่งมีพื้ทะเลยาว 225 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอคลองท่อม อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

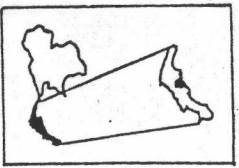
นอกจากนี้ข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ของแต่ละอำเภอ อันได้แก่ เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)
ระยะห่างจากจังหวัด จำนวนประชากรรวมทั้งความหนาแน่นของประชากรต่อตารางกิโลเมตร
พิจารณาได้จากตารางที่ 1 (หน้า 25)

เขตบริการของชุมชนระดับสุขาภิบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช
 SERVICE AREA OF SANITARY DISTRICTS IN NAKHON SI THAMMARAT 1

แผนที่ที่ตั้งอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช
 สัญลักษณ์
 ● ที่ตั้งอำเภอ

ที่มา: งานแผนที่ กองวิชาการสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาควิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ฉัตรชัย พงศ์ประยูร นິลิต วรรณิการ์ ลองพิมพ์	มาตรฐาน 1:1,000,000	N
---	---	------------------------	-------

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเนื้อที่ ระยะห่างจากจังหวัด และข้อมูลประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช (สถิติปี 2531

ลำดับ	อำเภอและกิ่งอำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม)	ระยะห่าง จากจังหวัด	จำนวนประชากร	ความหนาแน่น ของประชากร ต่อ ตร.กม
1	เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช	11.72	-	72,377	6,175.5
2	เทศบาลเมืองปากพอง	2.68	36	16,913	6,310.8
3	เทศบาลตำบลปากแพรก	7.17	55	21,106	2,943.6
4	เมืองนครศรีธรรมราช (นอกเขตเทศบาล)	765.41	-	210,422	274.9
5	ท่าศาลา	1,084.5	28	115,456	106.5
6	ฉวาง	929.86	71	114,192	122.8
7	ร่อนพิบูลย์	504.77	32	112,225	222.33
8	ทุ่งสง (นอกเขตเทศบาล)	1,041.99	55	105,182	100.94
9	ปากพอง (นอกเขตเทศบาล)	422.45	36	90,407	214.01
10	ชะอวด	899.31	71	81,074	90.15
11	เชียรใหญ่	313.88	52	75,792	241.46
12	ลิซล	703.10	66	71,213	101.28
13	หัวไทร	417.73	66	70,486	168.74
14	ทุ่งใหญ่	603.29	102	48,662	80.66
15	ลานสกา	342.90	21	38,192	111.38
16	พรหมคีรี	321.50	21	32,483	101.04
17	พิปูน	363.75	93	27,847	76.56
18	นาบอน	192.90	72	27,387	141.98
19	ขนอม	433.93	100	24,430	56.30
20	กิ่ง อ.บางขัน	601.66	94	21,080	35.07

ที่มา : สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งสภาพพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังแสดงในแผนที่ที่ 2 คือ

1.3.1 ที่สูงและภูเขา พื้นที่ตอนกลางจังหวัดมีเทือกเขานครศรีธรรมราชทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้จนถึงเทือกเขาบรรทัด เทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นกระดูกสันหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำสายสำคัญ ๆ ของภาคใต้ เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำตรัง แม่น้ำปากพนัง เป็นต้น พื้นที่บริเวณนี้เหมาะสำหรับการทำสวนผลไม้ ยางพาราและกาแฟ ประกอบด้วย อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี และอำเภอร่อนพิบูลย์

1.3.2 ที่ราบเชิงเขาด้านตะวันตก (พื้นที่ลุ่มคลื่นลอนลาด) มีลักษณะที่สูงสลับพื้นที่ราบ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอพิปูน อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอทุ่งใหญ่ และกิ่งอำเภอบางขัน เป็นบริเวณที่มีการทำเหมืองแร่ สวนยางพารา สวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์

1.3.3 ที่ราบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.3.3.1 ที่ราบลุ่มริมชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกตอนบน ลาดเตจากเชิงเขานครศรีธรรมราชไปจนถึงชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่อำเภอขนอมตอนเหนือ อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา พื้นที่แถบนี้เหมาะแก่การทำสวนมะพร้าว กาแฟ และประกอบอาชีพประมง

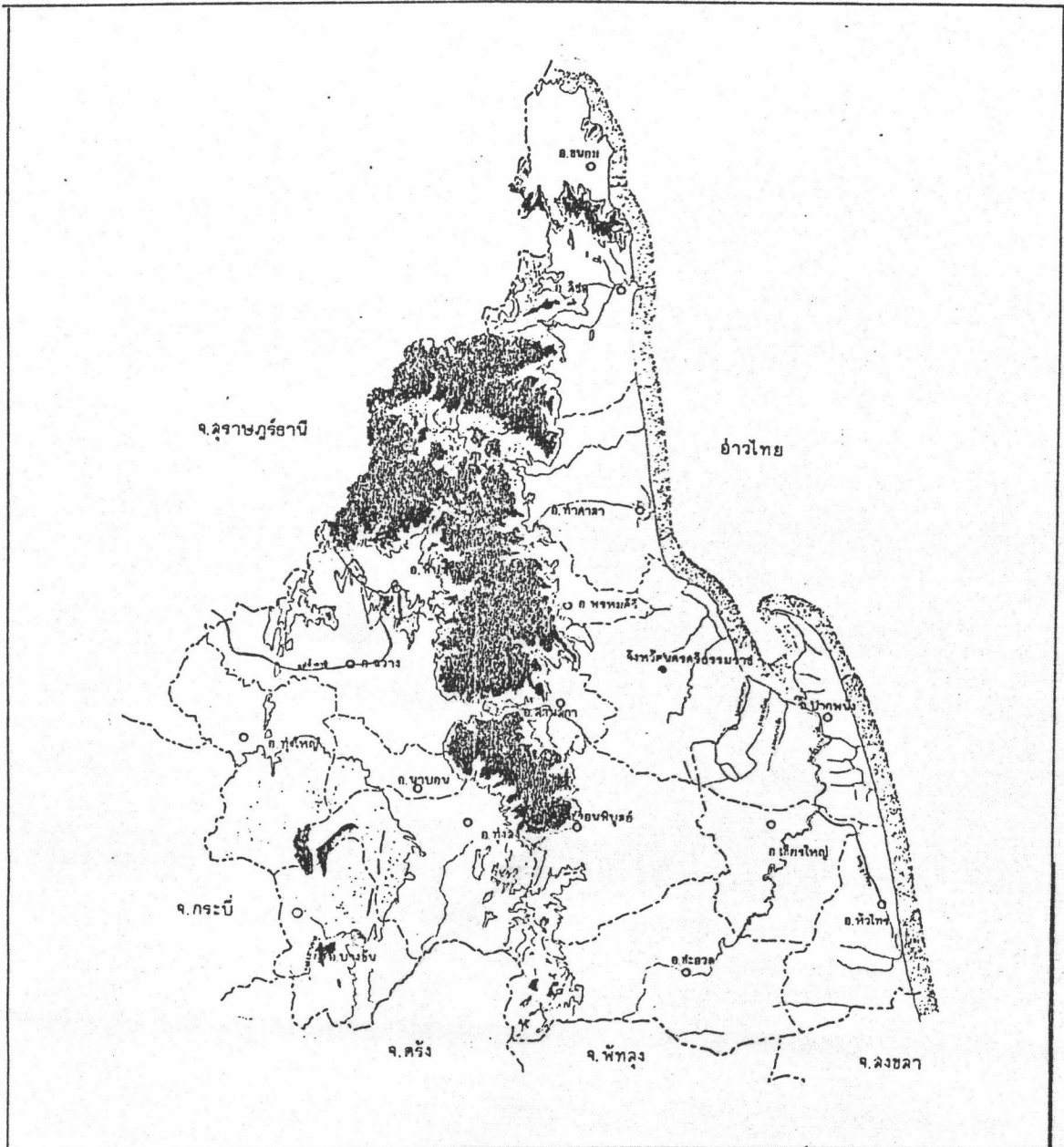
1.3.3.2 ที่ราบลุ่มริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกตอนล่างบริเวณลุ่มแม่น้ำปากพนัง เป็นที่ราบลุ่มกว้างขวาง วัชพืชประโยชน์ได้ดีในการทำนา เพาะปลูกพืชผัก และอาชีพประมงครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอปากพนัง และอำเภอชะอวด

1.4 อาชีพ

ประชากรในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ยางพารา ข้าว มะพร้าว และกาแฟ นอกเหนือจากอาชีพดังกล่าวแล้ว ประชากรส่วนหนึ่งประกอบอาชีพปลูกล้วย อดสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการอื่น ๆ เป็นอาชีพรองอีกด้วย

1.5 สภาพทางการค้าและการลงทุน

สภาพการค้าโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นเรื่อย ๆ และขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากปีก่อน ๆ ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจเกี่ยวกับการก่อสร้าง การทำนา กุ้ง การค้ายางพารา การอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว จากสถิติการจดทะเบียนนิติบุคคล และทะเบียนพาณิชย์ของสำนักงานพาณิชย์

เขตบริการของชุมชนระดับสุขาภิบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช
 SERVICE AREA OF SANITARY DISTRICTS IN NAKHON SI THAMMARAT 2

แสดงลักษณะภูมิประเทศในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สัญลักษณ์

แสดงชั้นความสูง	--- แนวเขตจังหวัด	⊙ ที่ตั้งจังหวัด
□ 0 - 100 เมตร	--- แนวเขตอำเภอ	⊙ ที่ตั้งอำเภอ
▨ 100 - 300 เมตร	≡ แม่น้ำ	○ ที่ตั้งกิ่งอำเภอ
▩ 300 - 500 เมตร		
■ 500 เมตรขึ้นไป		

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ภาควิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อาจารย์ที่ปรึกษา ศ.ดร.ฉัตรชัย หงศ์ประยูร นิลิต วรรณิการ์ ลองพิมพ์	มาตราส่วน 1:1,000,000	N ↑
---	--	--------------------------	--------

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2529 แยกเป็น บริษัทจำกัด 118 ราย เพิ่มเป็น 155 ราย ห้างหุ้นส่วน 719 ราย เพิ่มเป็น 843 ราย และร้านค้าเอกชน 2926 ราย เพิ่มเป็น 3629 ราย ในปี 2531 ประกอบกับเมื่อจังหวัดนครศรีธรรมราชมีตลาดหัวอิฐ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการซื้อขายสินค้าเกษตรที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ทำให้ภาวะการซื้อขายสินค้าเกษตรมีความคล่องตัวสูงและคึกคักมาก สภาพทางการค้าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1.5.1 การค้าส่ง จังหวัดนครศรีธรรมราชนับเป็นแหล่งการค้าที่เจริญมาก จังหวัดหนึ่งในภาคใต้ การค้าโดยทั่วไปเป็นลักษณะการกระจาย ส่วนใหญ่จะไม่มีการจัดตั้งเป็นตลาดขายส่งโดยตรง แต่จะซื้อขายกัน ณ แหล่งผลิต เว้นแต่พืชผักและผลไม้ ซึ่งจะมีตลาดขายส่งและขายปลีกที่สำคัญคือ ตลาดหัวอิฐ เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าเกษตรที่สำคัญและที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ และในปัจจุบันลักษณะตลาดดังกล่าว มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น สินค้าเกษตรจากแหล่งผลิตหลาย ๆ จังหวัดจะถูกลำเลียงเข้าตลาดหัวอิฐ และระบายสู่ผู้บริโภคในจังหวัดภาคใต้และเกือบทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และส่วนหนึ่งส่งออกต่างประเทศทางมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ทั้งนี้ เนื่องจากตลาดหัวอิฐเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ตลาดหัวอิฐจึงเป็นศูนย์กลางตลาดขายส่งและขายปลีกสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญและที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ เป็นที่รวมของพ่อค้าขายส่ง และเป็นเหมือนอู่ข้าวอู่น้ำของประชากรในจังหวัดภาคใต้ เกือบทุกจังหวัด

1.5.2 การค้าปลีก สินค้าที่จำหน่ายปลีกในจังหวัดทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองในท้องถิ่น และสินค้านำเข้าจากแหล่งผลิตจังหวัดอื่น ๆ ด้าย ประเภทของสินค้ามีทุกหมวด ได้แก่ หมวดอาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้าแพรพรรณ วัสดุก่อสร้าง ยางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ วัสดุเชื้อเพลิง เครื่องไฟฟ้า และหมวดสินค้าเบ็ดเตล็ด ซึ่งสินค้านี้ดังกล่าวเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ในปี 2530 ราคาสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพเหล่านี้ไม่เคลื่อนไหวสูงมากนัก เว้นแต่บางรายการในหมวดอาหาร เช่น ข้าวสาร และเนื้อสัตว์ และสินค้าในหมวดวัสดุก่อสร้าง เช่น เหล็กเส้น ตะปู ไม้แปรรูป ก็มีราคาสูงขึ้นเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามราคาในระดับที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น ไม่สร้างความเดือดร้อนมากนัก เนื่องจากเป็นการเพิ่มขึ้นในระดับที่ไม่สูงเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

1.6 รายได้ของท้องถิ่น

การจัดเก็บรายได้ของเทศบาลทั้ง 3 เทศบาล และองค์การบริหารราชการส่วนจังหวัดในช่วงปี 2526-2530 เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรายได้ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปีงบประมาณ 2526-2530
(ไม่รวมเงินอุดหนุนและเงินสะสม)

เทศบาล	2526	2527	2528	2529	2530
เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช	27,484,611	31,184,573	33,364,838	35,169,643	48,975,747
เทศบาลเมืองปากพันธ์	11,784,787	12,575,327	14,738,190	16,224,976	17,399,259
เทศบาลตำบลปากแพรก	17,901,513	20,185,934	22,603,790	23,994,921	37,902,487
องค์การฯ	2526	2527	2528	2529	2530
เงินรายได้จังหวัด	35,479,547	38,120,459	43,309,015	50,485,766	54,531,519
เงินรายได้สภาตำบล	5,459,492	7,052,384	7,486,522	8,126,940	9,202,402

และสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งรายละเอียดเฉพาะท้องถิ่นระดับสุขาภิบาล ดังนั้น จึงเสนอข้อมูลให้
 ลึกลงไปว่า รายได้ของสุขาภิบาลที่ได้นั้นมาจากส่วนใดบ้าง เป็นจำนวนเท่าใดในแต่ละปี (ดัง
 แสดงในตารางที่ 3) และในที่สุดรายได้ดังกล่าวนำไปใช้ในหน้าที่อะไร กล่าวโดยรวม ๆ คือ
 เนื่องจากสุขาภิบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณเป็นของตนเอง และมีแหล่งที่มาของรายได้
 จากหลายทาง เช่น ภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นรายได้ของสุขาภิบาล ค่าธรรมเนียม
 ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ รายได้จากทรัพย์สินของสุขาภิบาล และรายได้จากกิจการสาธารณูปโภค
 เป็นต้น ในกรณีที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ของสุขาภิบาล สุขาภิบาลอาจกู้เงินจากหน่วยราชการ
 หรือองค์การต่าง ๆ ก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทย (ธงชัย ทรงประ-

ศาสตร์, 2510 : 34,37) โดยรายได้จากแหล่งดังกล่าวมานี้ สหุภักิบาลต้องนำไปใช้ตามหน้าที่ของสหุภักิบาลตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ นั้นคือ

1. หน้าที่ในการให้ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง
2. หน้าที่ในการรักษาความสะอาด ได้แก่ รักษาความสะอาดของถนนทางเดิน และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. หน้าที่ในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ จัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างด้วยวิธีอื่น ให้มีตลาด โรงฆ่าสัตว์ สุสาน และฌปนสถาน
4. หน้าที่ในด้านความปลอดภัย ได้แก่ การจัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
5. หน้าที่ในการสาธารณสุข ได้แก่ การป้องกัน และระงับโรคติดต่อ การจัดให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
6. หน้าที่ในด้านสันตนาการ ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน
7. หน้าที่ในการบำรุงส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

ตารางที่ 3 แสดงรายได้ของสาขาวิชา ปีงบประมาณ 2526-2530 (ไม่รวมเงินอุดหนุน)

สาขาวิชา	2526	2527	2528	2529	2530
สาขาวิชาทำแพ	736,124	816,530	905,491	994,673	983,611
สาขาวิชาปากนคร	573,646	614,785	687,613	772,255	812,675
สาขาวิชาบางจาก	523,443	563,060	722,319	793,909	807,964
สาขาวิชาลานสกา	467,394	418,650	530,018	546,033	614,416
สาขาวิชาท่าศาลา	677,767	880,703	802,991	773,640	894,320
สาขาวิชาลิซัล	897,372	865,180	889,432	1,008,457	1,185,291
สาขาวิชาชนอม	568,355	662,887	802,962	808,119	929,924
สาขาวิชาเชียรใหญ่	618,839	668,611	791,240	901,267	963,115
สาขาวิชาหัวไทร	829,329	729,851	764,108	855,659	1,033,323
สาขาวิชาชะอวด	1,241,291	1,327,114	1,226,117	1,701,522	1,398,946
สาขาวิชาร่อนพิบูลย์	780,957	855,208	885,107	1,068,672	1,153,095
สาขาวิชาเขาชุมทอง	396,265	498,323	596,414	627,754	755,988
สาขาวิชาลานบอน	534,710	597,752	632,504	795,856	902,744
สาขาวิชาท่าสาย	453,979	681,041	461,453	780,599	840,650
สาขาวิชาจันดี	971,706	1,005,841	1,015,575	1,231,158	1,283,245
สาขาวิชาฉวาง	791,956	861,701	968,774	1,039,432	1,054,534
สาขาวิชาไม้เรียง	661,376	779,985	782,397	817,521	826,973
สาขาวิชาพิปูน	285,545	394,085	510,399	538,682	680,542

ที่มา : สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยพื้นที่สุขาภิบาล 9 แห่งคือ

2.1 สุขาภิบาลจันดี ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.ไสหรีอ อ.ฉวาง

ประกอบด้วยพื้นที่ 3.5 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 301 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 61 กิโลเมตร และประชากร 8,722 คน

2.2 สุขาภิบาลร่อนพิบูลย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ต.ร่อนพิบูลย์ อ.ร่อนพิบูลย์

ประกอบด้วยพื้นที่ 11.53 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 161 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 32 กิโลเมตร และประชากร 7,371 คน

2.3 สุขาภิบาลเขาชุมทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ต.คานเกย อ.ร่อนพิบูลย์

ประกอบด้วยพื้นที่ 15 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 28 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 37 กิโลเมตร และประชากร 3,882 คน

2.4 สุขาภิบาลชะอวด ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ต.ชะอวด อ.ชะอวด

ประกอบด้วยพื้นที่ 1.5 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 111 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 71 กิโลเมตร และประชากร 6,631 คน

2.5 สุขาภิบาลบางจาก ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ต.บางจาก อ.เมืองนครศรีธรรมราช

ประกอบด้วยพื้นที่ 2.4 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 21 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 22 กิโลเมตร และประชากร 5,080 คน

2.6 สุขาภิบาลสีชล ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ต.สีชล อ.สีชล

ประกอบด้วยพื้นที่ 3 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 243 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 66 กิโลเมตร และประชากร 4,942 คน

2.7 สุขาภิบาลนาบอน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ต.นาบอน อ.นาบอน

ประกอบด้วยพื้นที่ 4 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 50 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 72 กิโลเมตร และประชากร 3,313 คน

2.8 สุขาภิบาลลานสกา ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ต.เขาแก้ว อ.ลานสกา

ประกอบด้วยพื้นที่ 2.61 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 26 ร้าน

ระยะห่างจากจังหวัด 21 กิโลเมตร และประชากร 2,076 คน

2.9 สุขาภิบาลขนอม ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ต.ขนอม อ.ขนอม

ประกอบด้วยพื้นที่ 1.76 ตารางกิโลเมตร จำนวนสถานประกอบการ 92 ร้าน
ระยะห่างจากจังหวัด 100 กิโลเมตร และประชากร 3,792 คน

ทั้งนี้ได้แสดงที่ตั้งของสาขาภิบาลไว้ในแผนที่ที่ 3 พร้อมกับพิจารณาหน้าที่บริการที่มอบ
แต่ละสาขาภิบาลได้จากตารางที่ 4 รวมทั้งขนาดพื้นที่สาขาภิบาล ระยะห่างจากจังหวัด และ
จำนวนประชากรได้จากตารางที่ 5 ตามลำดับ

จากที่กล่าวแล้วในประเด็นที่ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ทั้ง
ขนาดของพื้นที่ (10,211.492 ตารางกิโลเมตร) และขนาดของประชากร 1,376,926 คน
(สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2531) ประชากรจะไปรับบริการยังแหล่งกลางขนาดใหญ่
ที่ซึ่งมีสินค้าและบริการพร้อมทุกอย่าง ตามแนวความคิดที่ว่า มนุษย์จะเลือกเดินทางไป
แหล่งกลางที่ใกล้บ้านมากที่สุด และใช้เวลาน้อยที่สุด ฉะนั้น สำหรับการเดินทางไปแหล่งกลาง
ของผู้รับบริการในจังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะห่างไกลกับแนวความคิดดังกล่าว เพราะจากการ
คำนวณระยะทางห่างจากจังหวัด (ตารางที่ 1 หน้า 25) ซึ่งเป็นแหล่งกลางขนาดใหญ่ที่สุดกับ
แหล่งกลางขนาดเล็กที่เรียงรายอยู่รอบ ๆ นั้น ปรากฏว่ามีระยะทางเฉลี่ยประมาณ 61 กิโลเมตร
ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าหากเดินทางโดยรถประจำทางหรือรถรับจ้าง คงต้องใช้เวลาในการเดิน
ทางไปกลับประมาณ 2-3 ชั่วโมงทีเดียว ทำให้คาดการณ์ว่า แหล่งกลางขนาดเล็กจำนวน 18 แห่ง
ที่ตั้งอยู่รอบ ๆ แหล่งกลางขนาดใหญ่ที่น่าจะมีแหล่งกลางที่จะมีบทบาทในการบริการหรือเป็น
แหล่งกลางที่ช่วยแบ่งเบาภาระจากแหล่งกลางลำดับสูงได้ และจากการพิจารณา ตารางที่ 5
แล้วคาดว่าความแตกต่างในเรื่องจำนวนหน้าที่บริการ และสถานประกอบการที่มีจำนวนมาก เช่น
เงินจันดี ลีซล ร่อนพิบูลย์ ชะอวด หรือการที่แหล่งกลาง บางจาก เขาชุมทอง ลานสกา นาบอน
และขนอม มีจำนวนน้อย น่าจะมาจากความแตกต่างด้านพื้นที่หรือสภาพเศรษฐกิจและสังคมของ
ประชากร ปรากฏการณ์ดังที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่องเขตบริการของชุมชนระดับสาขาภิบาล
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนสถานประกอบการในหน้าที่บริการต่าง ๆ ของสุขาภิบาลที่ศึกษา 9 แห่ง

หน้าที่บริการ	จันดี	ร้อน พิบูลย์	ชะวอด	บางจาก	ลิซล	นาบอน	เขา ชุมทอง	ชนอม	ลาน สกา
ร้านขายของชำ	140	78	25	7	125	10	19	29	6
ร้านอาหารเครื่องต้ม	29	20	15	2	27	5	2	21	5
ร้านเสื้อผ้า	42	22	30	3	25	6	3	7	7
ร้านยา คลินิก	10	5	2	1	7	4	-	2	-
ร้านซื้อผลิตภัณฑ์เกษตร	10	4	2	-	3	5	-	2	-
ร้านขายปัจจัยการเกษตร	4	3	2	-	4	2	-	2	-
ร้านอุปกรณ์ประมง	-	-	1	-	8	-	-	5	-
โรงสีข้าว	-	1	4	4	-	-	-	-	-
ร้านเครื่องเขียน	3	2	1	-	2	1	-	2	1
ร้านแก๊สหุงต้ม	3	2	-	-	2	-	-	1	-
ร้านซ่อมรถ	10	4	3	-	8	3	-	2	1
ร้านวัสดุก่อสร้าง	4	1	1	-	3	1	-	4	-
ร้านอะไหล่เครื่องเหล็ก	3	1	4	-	2	-	1	1	1
สถานีบริการน้ำมัน	2	1	1	-	1	-	-	-	-
ร้านเสริมสวย ตัดผม	20	11	10	3	12	5	3	9	4
ร้านไฟฟ้า	6	3	6	1	5	4	-	3	1
ร้านอุปกรณ์กีฬา	2	1	1	-	2	1	-	-	-
ร้านเครื่องเรือน	6	1	1	-	3	-	-	2	-
ร้านรองเท้า	4	-	1	-	2	1	-	-	-
ร้านถ่ายรูป	3	1	1	-	2	2	-	-	-
รวม (แห่ง)	301	161	111	21	243	50	28	92	26

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 5 แสดงขนาดพื้นที่สุขาภิบาล ระยะห่างจากจังหวัด จำนวนประชากร

สุขาภิบาล	พื้นที่ (ตร.กม)	ระยะห่างจาก จังหวัด(ก.ม.)	จำนวนประชากร (คน)
จันดี	3.5	61	8,722
ร่อนพิบูลย์	11.53	32	7,371
เขาชุมทอง	15	37	3,882
ชะอวด	1.5	71	6,631
บางจาก	2.4	22	5,080
ลิซล	3	66	4,942
นาบอน	4	72	3,313
ลานสกา	2.61	21	2,076
ขนอม	1.76	100	3,792

ที่มา : พื้นที่สุขาภิบาลจากบรรยายสรุปข้อราชการอำเภอ ปี 2531
 : ระยะทางห่างจากจังหวัดจากสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2532
 : จำนวนประชากรจากสำนักผังเมือง ปี 2530